

TrAP

Transnational Arts Production

Prop.1

(2018)

Proposisjon til Kulturdepartementet (forslag til
kulturmelding)

Kulturlivet må nå norske minoriteter

TrAPs arbeid for et mangfoldig kulturliv har pågått i 20 år. I løpet av disse årene har samfunnet vårt blitt stadig mer mangfoldig, men endringene gjenspeiles dessverre ikke i norsk kulturliv.

Kulturlivet må mangfoldiggjøre hvem det er til for og hvem som skal kjenne seg hjemme i det. I dag opplever mange at kulturen har en inside og en outside, som det er ydmykende å stå på utsiden av. Men kunst og kultur kan også ha en samlende kraft. Vårt håp er at tiltakene vi foreslår i denne kulturmeldingen kan sette oss i stand til å bruke denne kraften, på en måte som gjør vårt kulturliv mer relevant, levende og kunstnerisk innovativt.

En utfordring vi møter, er at innsatsen for et mangfoldig kulturliv har blitt opplevd som fremmedgjørende av minoritetsbefolkningen selv. Det kan virke mot sin hensikt å skille ut en del av befolkningen som nettopp opplever at en utskillelse er problematisk. I vår norske minoritetsbefolkning er det også flere som rapporterer en stigende grad av bekymring over at mangfold i kulturlivet blir mye snakket om men ikke praktisert. Pådriverne for mangfold kan i denne sammenhengen bidra til å forsterke forventninger som deretter ikke blir innfridd av kulturlivet ellers. At kulturen oppleves lite relevant for mange grupper, fordi den ikke er representativ, bør være en felles bekymring for hele kulturlivet, ikke bare for oss som arbeider med å øke mangfoldet.

TrAP ønsker derfor å mobilisere for en økt publikumskunnskap i kulturinstitusjonene. Så godt som alle kulturinstitusjoner i dag ønsker å forsterke sine praktiske ferdigheter til å nå bredere ut. Det er også et stort ubrukt kunstnerisk potensial i å komme nye publikumsgrupper i møte som mange institusjoner også har et naturlig ønske om å ta i bruk. På grunn av dette er det avgjørende at kuratoriske eller andre kunstnerisk ansvarlige i tillegg til formidlerne, markeds- og kommunikasjonsansvarlige er de faglige driverne i utviklingen av publikumskunnskap. Arbeidet med å komme publikum i møte, delegeres ofte til en isolert del av staben, mens kunstnerisk ledelse ikke deltar. Dette er, i følge vår analyse, hovedårsaken til at inkluderingsarbeid i kulturinstitusjoner er løst forankret innad og sterkt preget av prosjektstyrt midlertidighet. Skal man skape endring, må oppgavene forstås som kjerneoppgaver i kulturinstitusjonene og sees som relevante for institusjonenes kunstneriske virke. De kulturpolitiske føringene som utvikles og er styringsredskaper for kulturinstitusjonene våre, må ta utgangspunkt i dette.

De nye gruppene man forsøker å nå, må være bedre representert i institusjonenes personale og i programmene. Uansett hvor kyndige vi blir i vårt publikumsrettede arbeid, vil vi aldri komme utenom at skal vi oppnå mangfold, så trengs det et mangfoldig arbeidslag.

Publikum i sentrum

Å sette publikum i sentrum må innebære at man ønsker kunstfaglig nyskaping. Det er viktig å unngå at publikumsutvikling blir synonymt med overfladisk markedsføring.

TrAPs foreslåtte tiltak

- **Øk innsatsen for å inkludere underrepresenterte grupper som publikum.** Beste måte å inkludere vår mangfoldige befolkning i kulturlivet, er å sette publikum i sentrum. Det vil kreve bredere rekruttering av stab og program og er derfor den raskeste måten å sørge for en endring.
- **Finansier resultater, ikke bare institusjoner.** Ønsker vi endringer må det lyses ut midler for å få disse til, slik at de beste aktørene kan konkurrere om dem. Å gjøre kulturen relevant for grupper som ikke synes den er det i dag, bør være et slikt spesifikt resultat.
- **Vi trenger et publikumsbyrå,** som teller publikummet ved alle kulturinstitusjoner som får offentlige midler. Det bør telles på 7 identitetsmarkører: kjønn, legning, alder, økonomisk demografisk gruppe, etnisk tilhørighet, postnummer og hvorvidt folk møter funksjonshindre. Dette bør telles 4 ganger i året, i rommene hvor kulturen faktisk foregår, slik at vi finner ut hvem det er som bruker vårt kulturtilbud og hvem som ikke gjør det.
- **Kulturlivet må oppfordres til å unngå banale forenklinger.** Vi må beholde grunntanken om å fremme produksjoner som er grunnlagt på nyskapende, spennende og utfordrende arbeid.
- **Ikke sett betalingsmurer rundt kulturen.** Utjevning av kulturell kapital er også utjevning av økonomisk kapital. Å kreve at museer har egeninntekter, er å skape en betalingsmur rundt tilbud som folk allerede har betalt for over skatteseddelen. Tiltak kan være gratis adgang til museer enkelte dager og oppfordring til teatre og konsertscener til å selge usolgte billetter til billigere pris en halv time før forestilling samme dag.
- **Lag finansieringsordninger som støtter kunnskapsbasert eksperimentering.** Å snakke med folk - både de som bruker kulturtilbudene og de som ikke bruker dem - gir viktig kunnskap om relevans. Institusjonene må få kunnskap om hvilke kulturelle preferanser befolkningen har og hvordan bygge program for å nå ulike grupper, ikke minst unge. Dette er viktig for å utvikle ny kunnskap og så tørre å ta kalkulerte sjanser. Samlet sett er det største ønsket vi har for en ny kulturpolitikk nettopp dette - at vi får en politikk som oppfordrer til en kunnskapsbasert eksperimentering for kulturlivet.
- **Kunnskapsfeltet og kulturfeltet må synkroniseres.** Kunnskap om formidling og ekstern kommunikasjon må styrkes i institusjonene, også kunnskap om å nå nye publikumsgrupper.
- **Vi trenger aktiv kunnskapsdeling mellom institusjonene.** Det må være et rapporteringskrav at vi deler kunnskapen vår med hverandre. Spesielt gjelder dette kunnskap om å nå nye målgrupper.

Hele Norges mangfold

Hele Norges kultur må synliggjøres, både vårt opprinnelige, vårt historiske og vårt nye mangfold. Noen av minoritetene har vi kort fortid med men en lang framtid sammen med. Kulturlivet er nødt til å være et av samfunnets samlingskrefter som holder oss sammen på tvers av ulike tilhørigheter.

TrAPs foreslåtte tiltak

- **Institusjoner som forvalter særegne erfaringer må styrkes.**
Det gjelder for eksempel Beavváš Sámi Našunálateáhter, RiddoDuottarMuseat, Jødisk Kulturfestival for å nevne noe få av mange forvaltere av samtidige uttrykk fra urbefolkning og minoritetsgrupper i Norge. Styrker vi spesialistene bidrar det til å styrke felles-fortellingen og forståelsen av hva og hvem Norge er i dag. Det er først når vi har sterke selvstendige stemmer at mangfoldet kan bli synlig i vårt felles kulturliv
- **Gi kulturinstitusjonene ansvar for kulturelt fellesskap.**
Vi må samtidig kreve at de store offentlig støttede kulturinstitusjonene også har ansvar for å representere det mangfoldige og flerkulturelle Norge i sine program.
- **Sørg for bredere rekruttering til kunstneryrkene.**
En styrket kunstnerøkonomi er også et spørsmål om mangfold. Det er vanskelig å rekruttere mennesker fra sårbare sosiale grupper, inn i prekariatet som de kreative yrkene er i dag. Løsningen er høyere stipender, og oppdrag som naturlig kobles til kunstnerens egne produksjoner.
- **Bygg kulturinstitusjoner i lokalmiljøer.**
Å bygge institusjoner i de geografiene som har lavest kulturbruk, bør være like viktige nasjonale kulturpolitiske satsinger som byggingen av store institusjoner i sentrum av de største byene våre.
- **Belønn institusjoner som turnerer.**
Mangfoldet i sør er et helt annet enn mangfoldet i nord. Produksjoner som gjør synlig hvor stort mangfoldet i Norge faktisk er og som motvirker at vi lever avskåret fra hverandre kulturelt i nord og sør, bør styrkes.
- **Bruk flerkulturelle kunstnere og andre fagpersoner** med flerkulturell bakgrunn i styrer og ledelse. Kulturdepartementet bør insistere på at offentlige støttede institusjoner har et mangfold, også i den øverste ledelsen.

Ytringsfriheten og dens begrensninger

Kulturen må være samfunnsfeltet som bidrar til å definere både hva ytringsfrihet er og hvilke begrensninger som skal gjelde for den. Mange kulturarbeidere står helt alene og de er derfor lette å angripe i et offentlig ordskifte som rommer stadig mer ytterliggående og hatefulle ytringer. Særlig kunstnere med minoritetsbakgrunn er utsatt. På nettet der overskridelser gir flere klikk, kan ytterliggående ytringer utvikle seg til å bli en forretningsmodell. Dette må motvirkes med bøter slik at den økonomiske gevinsten i dette forsvinner.

TrAPs foreslåtte tiltak

- **Forsvar ytringsfriheten.** Vi trenger en avklaring av hvem som har myndighet til å begrense ytringer i kulturlivet - og hvem som ikke har det.
- **Straffereaksjonene i dagens lovverk må beholdes og skjerpes.** I tillegg må det brukes kraftige bøter for å straffe utgivere av tekster og bilder som sprer hat mot minoriteter. Det må straffe seg å spre hat-prat.
- **Behold rasismeparagrafen § 185 i straffeloven.** Å fjerne denne nå, vil være å sende feil signal til en stadig mer ytterliggående offentlighet.

Verden utenfor Norge

Vi har i de siste årene sett en svekkelse av arbeidet for å internasjonalisere kulturlivet. Ofte sees dette som en konsekvens av at kulturlivet selv har en mer naturlig internasjonal profil og kontaktflate, uten hjelp av ordninger. Det er viktig å likevel minne om at det er et behov for å bryte den europeiske etnosentrismen i kulturlivet, og at dette er noe som ikke like naturlig vokser fram av seg selv.

Blant mange nyankomne flyktninger som skal integreres, finnes det kulturarbeidere og journalister. Disse har viktig og fersk kompetanse fra sine hjemland. Om vi tar i bruk deres kunnskap, vil vi lykkes med å inkludere flyktninger og innvandrere i norsk kultur og samfunnsliv raskere og bedre. Dette internasjonale perspektivet er også utenrikspolitisk viktig. Dersom demokratiforkjempende kulturarbeidere og journalister som flykter hit blir stående uten muligheter til å arbeide, vil regimene de har flyktet fra, ha lyktes i å stilne dem.

TrAPs foreslåtte tiltak

- **Integrer nyankomne kunstnere i kulturlivet.** Sørg for at ulike introduksjonsordninger til Norge og til norsk arbeidsliv også inkluderer veier inn til arbeid i kulturlivet
- **Kulturpolitikk må også være utenrikspolitisk rettet.** Det bør opprettes en egen stipendordning for at kunstnere og kulturarbeidere som har måttet flykte skal kunne fortsette å uttale seg og stå opp mot urett i hjemlandet, nå som de har kommet seg i sikkerhet og kan jobbe fritt.
- **Bryt eurosentrismen i kunstlivet** ved å inkludere nordmenn med familiebakgrunn fra ikke-vestlige land i kulturlivet. Involverer vi vår flerkulturelle befolkning, får kunstfeltet lettere adgang til en bredere kontaktflate innad i kunstfeltet internasjonalt - og dermed flere måter å tenke kunstpraksiser på.

Litteratur

«The Politics of Small Gestures. Chances and Challenges for Contemporary Art»
Mika Hannula
December 2006

«Practicing Solidarity»
Carla Cruz for Common Practice
February 2016

«On the role of public arts and cultural institutions in the promotion of cultural diversity and intercultural dialogue»
European agenda for culture
January 2014

«What is the Creative Case for diversity?»
The Arts Council in England, 2015

The Creative Case for Diversity in Britain website <http://www.creativecase.org.uk>

«Supporting Excellence in the Arts: from measurement to judgement»
Sir Brian McMaster, Department of Culture, Media and Sport, 2008

«Creation and Displacement. Developing new narratives around migration»
IETM mapping. www.ietm.org

«Retten til kunst og kultur. Strategisk ramme for kultur og udvikling»
Udenrigsministeriet, Danmark

«Across and beyond the bounds of taste.
On Cultural Consumption Patterns in the European Union»
Taru Virtanen, Turun kauppakorkeakoulu
Sarja/Series A-11:2007

«The right to freedom of artistic expression and creativity»
Farida Shaheed, Report of the Special Rapporteur in the field of cultural rights, United Nations

TrAP (Transnational Arts Production)
Kongens gate 2, 0153 Oslo, Norway
www.trap.no

Hilde Ghosh Maisey
Daglig leder
hilde@trap.no
M: +47 99 161 750